

*Кукуруза Надія Вікторівна,
заслужений працівник культури України,
доцент Інституту мистецтв
Прикарпатського національного університету
ім. Василя Стефаника*

ЖАНР І ФОРМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ КОМПОЗИЦІЇ У ТВОРЧОСТІ ДІЯЧІВ МИСТЕЦТВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

У статті розглянуто сценічне втілення жанру літературної композиції професійними митцями української діаспори. Розкриваються форми літературних композицій, їхня тематика, театральна мова. На основі проведеного аналізу робиться висновок, що постановки в жанрі літературної композиції, здійснені професійними митцями-емігрантами, які покинули Україну через репресії та гоніння, залишилися своєрідним мистецьким феноменом. Остання ж хвиля еміграції, зорієнтована переважно на заробітчанство, також представлена митцями, які працюють з художнім словом на літературній естраді та в театрі.

Ключові слова: літературна композиція, поетичний театр, постановка, українська діаспора.

Кукуруза Надежда Викторовна. Жанр и формы литературной композиции в творчестве деятелей искусств украинской диаспоры.

В статье рассмотрено сценическое воплощение жанра литературной композиции профессиональными артистами украинской диаспоры. Раскрываются формы литературных композиций, их тематика, театральный язык. На основе проведенного анализа делается вывод, что постановки в жанре литературной композиции, осуществленные профессиональными артистами-эмигрантами, которые покинули Украину в силу репрессий и гонений, остались своеобразным художественным феноменом. Последняя волна эмиграции, сориентированная преимущественно на заработок, также представлена артистами, работающими с художественным словом на литературной эстраде и в театре.

Ключевые слова: литературная композиция, поэтический театр, постановка, украинская диаспора.

Kukuruza Nadiya. A genre and forms of literary composition are in work people of art of ukrainian diaspora.

In the article a stage embodiment of genre of literary composition by the professional artists of the Ukrainian diaspora is considered. The forms of literary compositions, their subjects, theatrical language open up. On the basis of the conducted analysis drawn conclusion, that raising in the genre of literary composition, carried out by professional artists-emigrants that abandoned Ukraine in force of repressions and persecutions, remained the original artistic phenomenon. The last wave of emigration, orientated mainly on earnings, is also presented by artists that work with an artistic word on the literary stage and in a theatre.

Key words: literary composition, poetic theatre, raising, Ukrainian diaspora.

Актуальність дослідження жанру літературної композиції крізь призму творчості представників української діаспори зумовлена передусім двома обставинами: по-перше, сам жанр літературної композиції залишається недостатньо дослідженим у вітчизняній культурології; по-друге, мистецькі доробки українців-емігрантів мало відомі як фахівцям, так і широкому загалу шанувальників художнього слова.

Вагомий внесок у дослідження цих проблем зробили такі науковці, як Р. Василенко, В. Гайдабура, Е. Кулик, В. Ревуцький, С. Шумський та ін. Чималий фактичний матеріал зібрано автором з публікацій у періодичних виданнях, інтернет-джерелах. Отже, дана стаття є чи не першою спробою комплексного аналізу жанру літературної композиції в її різновидах та формах, втілених професійними діячами мистецтв з української діаспори.

Розглядати сценічне втілення літературної композиції без величезного унікального пласту, що його гідно репрезентували в другій половині ХХ ст. митці української діаспори, неможливо, бо така форма жанру, як "поетичний театр" в його найрізноманітнішій варіативності розвинулася в творчості Й. Гірняка, О. Добровольської, Л. Крушельницької.

У цьому контексті звернімося до статті В. Заболотної. Досліджуючи поетичність як родову рису українського театру, авторка зазначає, що "український театр часто звертається безпосередньо до поетичних творів, не інсценізуючи їх, а перетворюючи на сценічну дію, перекладаючи їх театральною мовою – мовою аудіовізуальних образів" [1]. "Аудіовізуалізація" характеризує творчий почерк поетичних вистав діаспори, що також містять у собі жанрові ознаки "композиції": компонування поетичних (прозових) текстів, динаміку сюжетної лінії, вкладеної у визначений сценічний час.

Поетичний театр як одну з форм жанру літературної композиції, що мав безпосередній вплив на творчі шукання митців діаспори, започаткував режисер Лесь Курбас. Б. Гошовський зазначає: виставу, що відбулася 11 березня 1919 р. у "Молодому театрі", вважають першою спробою українського театру поетичного слова. В ній поєдналися кілька поетичних творів Шевченка: "Іван Гус", "Великий льох", ліричні поезії ("І широкою долину...", "І небо невмите...", "У неділеньку та раненьку...", "Не спалося, а ніч як море", "На Великдень") [2]. Засоби сценічного втілення поезії режисером ("піднесена декламація в скульптурно виразних мізансценах", "групи жінок у стилізованих народних костюмах", "група чоловіків, одягнена в сірі полотняні хітони", "групи виконавців, розташовані на невеличких станках", "хорова та сольна декламація, супроводжувана ритмічними рухами" [3, 50]), – мали подібне продовження у виставах діаспоріани ("Театр Слова", Студія Мистецького Слова).

Втілення поетичних вистав професійними митцями української діаспори є своєрідним явищем. Необхідно зазначити, що вистави митців-емігрантів характеризуються зверненням до класичних творів, осмисленням проблем історичної пам'яті, морально-духовного зв'язку часів, національних святинь і традицій. Як вважає представник діаспори Б. Бойчук (США), "справжнього авангарду, в сенсі стилістичних проривів, у нас немає..." [4].

У повоєнні роки в Австрії Олімпія Добровольська і Йосип Гірняк почали реставрувати "Гайдамаки" і цикли шевченківської лірики. О. Добровольська

1947-го виконала програму під назвою "Шевченків рубікон" ("Три літа"). Також були створені й сценічно втілені програми за поезіями Є. Маланюка.

Творчу діяльність Й. Гірняк разом з дружиною продовжили в Театрі Слова (форма "поетичного театру"). 1956 року відбулася прем'єра вистави "Мойсей" І. Франка до 100-літнього ювілею поета. Крім відзначення знаменної дати, в Й. Гірняка було бажання прищепити молодому поколінню любов до слова у формі театру: "Не для себе ж ставимо "Мойсея", а для молодого покоління, що в бурі війни не мало змоги добре прочитати навіть перлин своєї власної літератури, для молоді, що дітьми, часто в пелюшках, покинули рідні землі, або родилися вже в Європі чи США" [5].

Другою виставою був вечір, присвячений 10-й річниці від дня смерті поета Юрія Клена (1957). Режисером вистави була О. Добровольська. Разом з Й. Гірняком вони читали уривки з епопеї "Попіл імперії". Це була спроба охопити історію України протягом ХХ сторіччя крізь призму поневолення двома імперіями – більшовицькою і фашистською.

Третя вистава відбулася 1959-го і присвячувалася гетьманові Мазепі з нагоди 250-ї річниці з дня його смерті. Це був ніби відбиток постаті Мазепи в поезії і музиці. Студійці читали твори за мазепинською тематикою. Лунали вірші В. Сосюри, В. Гюго в перекладі С. Гординського, Пушкін і Байрон в перекладі Д. Загула, поет В. Лисич написав для вистави "Мазепинський триптих" [6, 124]. Композитор М. Фоменко зазначав: "Сказати, що це були культурні імпрези, як було зазначено в одній поважній рецензії, це значить не сказати нічого. Як можуть бути у кращих учнів геніального Курбаса некультурні вистави? Критерієм для оцінки їхньої творчості мусить бути не звичайна культурність, а щось інше, побудоване на базі театральної спеціалізації" [7, 19–20].

Остання вистава Театру Слова – "Неофіти" Т. Шевченка на відкритті пам'ятника у Вашингтоні (1964 р.). За словами В. Ревуцького, цей театр народився з потреби втримати хоч обмежену форму театру, щоб хоча такими засобами показувати багатства української культурної спадщини [6, 126].

До Театру-Студії Йосипа Гірняка й Олімпії Добровольської приєдналася у 1949 р. Лідія Крушельницька – відома як в українській діаспорі, так і в Україні актриса, співачка, режисер і віддана вчителька українсько-американської молоді, заслужена артистка України (2002). Труппа ставила в районі Нью-Йорка та інших міст безліч вистав, у яких Лідія Крушельницька часто виступала в головних ролях.

У 1971 році Й. Гірняк писав: "Тому сім років артистка Лідія Крушельницька відкрила Студію Мистецького Слова. З перших днів своєї діяльності артистка виявилася неабиякою організаторкою, педагогом і режисером. Їй пощастило згуртувати біля себе активних співробітників – хореографів, декораторів, музиків і, нарешті, батьків дітей, які стали енергійними помічниками в щоденній праці тієї установи. Студія Л. Крушельницької може і мимо власної волі заповнила зіяючу прогалину, а саме відсутність постійного театру... Перед очима глядачів проходить безприкладний процес росту з ранніх дитячих літ молодечих акторів і молодечого театру, який з кожною новою виставою утверджується як мистецьке явище. Нам доводилось не раз на своєму обличчі вису-

шувати сльозу радості, приглядаючись тому ростові молодого покоління по той бік кордону Батьківщини" [8].

Цей театр вирізнявся оригінальними постановками кожної п'єси, молодістю їх виконавців, які вже наступного дня займалися зовсім іншою справою. Театр-студія Л. Крушельницької дала неповторне художнє трактування творам Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, Л. Глібова, Б. Грінченка, М. Старицького, С. Черкасенка, В. Винниченка, І. Кочерги, М. Куліша, Н. Забіли, Л. Костенко, Б. Бойчука, Віри Вовк, О. Сацюка та ін. Очевидно, що серед творів цих авторів є не тільки драматичні, а й епос і лірика, на основі яких створювалися масштабні композиції-програми, де поезія перепліталася з драматургією і поєднувалася із засобами театральної виразності: програма "У поклоні Шевченкові" ("Невольник" та інсценізація "Великого льоху" за участі Й. Гірняка); програма до 100-річчя Лесі Українки "Він їм простив" ("Прокляття Рахілі", "Одержима", "Йоганна, жінка Хусова", "Грішниця", "Адвокат Мартіян" (перша дія), "Боярня" (третя і четверта дії); "Іван Вишенський" І. Франка.

У книзі "Летючий корабель Лідії Крушельницької" В. Гайдабура досліджує еволюцію театру-студії і зазначає, яких форм вона набувала: "Коли репертуар складала поезія, поєднана в композиційну в'язанку, це був театр читця". У читецькому репертуарі Студії Мистецького Слова були цикли віршів Лесі Українки "Кримські спогади" та поетична композиція "Жінка крізь віки", філософські "П'ять картин 2000-го року" Б. Бойчука. Виконували індивідуально і колективно вірші Лепкого, Рильського, Сосюри, Тичини, Олеся, Теліги, Симоненка, Вінграновського, Черінь, Віри Вовк, Рубчака, Бойчука. Оскільки студійці багато виступали із художнім читанням в умовах камерної сцени, "утвердився поетичний театр у багатстві форм і жанрів". Автор робить висновок, що "на базі професійної постановочної групи (режисер, сценограф, композитор, балетмейстер та ін.) та самодіяльних виконавців була створена виразна модель молодіжного поетичного театру у мінливості його несхожих ескізів..." [9, 113–114, 129].

Жанрові літературної композиції приділяли увагу й актори філадельфійського театру після смерті керівника В. Блавацького в 1953 р. Труппа працювала з перервами, організовуючи літературно-поетичні вечори. В. Шашаровський зокрема здійснив оригінальну постановку-монтаж за поемою "Гайдамаки". Заснувавши у Філадельфії "Театр у п'ятницю", він здійснив ряд постановок: сценічні прочитання поеми Марка Боеслава "Хай путь спасенна вам свята", поезії авторів підпілля "Життям своїм страждання перемиг", поетичних творів про Голодомор "Благословенна та скорботна", поезій на Листопадове свято "На барикадах Львова", поетичних творів І. Франка "Великий Франко", композиції на честь Г. Чупринки "Його не змогла ворожа лють", "Вечір на честь Євгена Коновальця", "Листопадова ніч", "Шевченко у піснях і слові", "Український воїн на службі батьківщині" та ін. Окремо слід згадати вечір, присвячений пам'яті Володимира Блавацького (1963). Б. Гошовський визначає його літературну першооснову як монтаж з творів О. Тарнавського, Б. Антонича (пролог та епілог, реж. – В. Шашаровський), "Моє слово" В. Стефаніка (реж. Б. Паздрій), Б. Лепкого – Г. Лужницького ("Батурин"). Виконували також уривки з вистав Блавацького, та вся увага була приділена художньому слову [2, 59].

Товариство Акторів української сцени (ТАУС) при УКОсередку в Лос-Анджелесі, засноване в липні 1964 р., того ж року презентувало поетичну виставу "Відьма" Т. Шевченка ("інсценізація й постава Б. Грінвальдта, сценічне оформлення В. Баляса" [10, 501]).

Таку жанрову форму, як "літературна програма" представляв Юліан Генік-Березовський, котрий набув популярності як читець у Західній Україні в 30-і роки ХХ ст. Він виконував твори І. Франка, Б. Лепкого, Ю. Федьковича, В. Стефаника, Марка Черемшини. Його приятель і друг Юліан Лисяк писав: "Юліан Генік-Березовський вперше в історії української культури показав нам, що декламація і рецитація – це окрема самостійна ділянка драматичного мистецтва, – вперше виступив, як професіонал, у цій ділянці, подібно, як це діється у Західній Європі". Пізніше, як емігрант (до 1952 р.), він виступав перед українською громадою в Канаді на власних вечорах живого слова, підбираючи різножанровий репертуар, переслідуючи мету "уложити поруч себе твори різних жанрів та пов'язати їх в одну цілість" [2, 96, 98].

Серед майстрів художнього слова в українській діаспорі відоме ім'я Ростислава Василенка, який став "яскравим прикладом особи, що, перебуваючи в положенні емігранта, досягнула дуже поважного становища на чужині". Театрознавець діаспори Валеріан Ревуцький представляє Р. Василенка як майстра мистецького читання, режисера, актора, педагога, есеїста, поета, діяльного шкільного адміністратора [11, 10]. Р. Василенко – заслужений артист України (2002), його називають митцем трьох континентів – Австралії, Канади, США. Як актор, він значно розширив виконавську діяльність, розробивши програму концертів художнього слова, з якою об'їздив багато австралійських міст. В Канаді також організовувалися концерти художнього слова (індивідуальні або за партнерства дружини Віри Василенко). Заангажований Капелою бандуристів імені Т. Шевченка, виступив 1958-го в американських містах з програмою "Слово Тараса", що допомогло Капелі бандуристів зібрати кошти на концертну подорож до Європи. 1967-го, на відзначення століття Канади, Василенко написав сценарій композиції "З жевріючими серцями" (слова з гімну країни), до виконання якої були залучені сто кращих читців – учні з усіх столичних шкіл [12].

У часописі "Вільне слово" за 1957 рік наведено порівняльну характеристику методів виконання художніх творів двома відомими читцями діаспори, що її здійснив В. Ревуцький: Ю. Генік-Березовський мінімально використовував жест і міміку, "вкладаючи тим самим все своє мистецтво у експресію голосу та інтерпретацію"; Р. Василенко "усуває на другий план мистецтво слова як самостійний художній вплив", використовуючи, як драматичний актор, засоби театральної гри [13, 541].

З 90-х років ХХ ст. живе в Канаді український актор Григорій Гладій. Канадський часопис "Зустріч" зазначає: "Надовго запам'ятається присутнім поема Т. Шевченка "До Основ'яненка". Її читав Григорій Гладій. Це був один з найзахоплюючих моментів свята. Декламація Гладія супроводжувалась віртуозною грою скрипаля Івана Завади" [14].

Сучасну тематику жанру літературної композиції розширила нова хвиля батьків-заробітчан. Постановник Нью-Йоркської театральної прем'єри "Там

матір добрую мою..." Іван Бернадський (колишній актор Львівського національного академічного українського драматичного театру імені М. Заньковецької) розмірковує про українську жінку шевченківських часів і сьогодення, про святе ім'я Матері, про вимушені розлучення матерів і дітей і про те, якою є сучасна імміграція – вимушена чи вільна. Сценарист, постановник, народний артист України, актор І. Бернадський зауважив: "Якщо хоч одна мати, що сиділа в залі, повернеться додому, то це буде велика моя заслуга, як режисера. А ті матері, які затрималися так довго, мали би задуматися над тим, що лишати на так довго своїх дітей не можна..." [15].

Сьогодні драматичному театрові-студії І. Бернадського понад десять років. У репертуарі колективу поетичні вистави за творами Т. Шевченка, до яких він залучає численне коло виконавців-аматорів, а також моновистава "Шевченко, якого ми не знаємо". За основу для драматургії митець взяв невідому порадянській інтелігенції нестандартну книгу визначного шевченкознавця Павла Зайцева "Життя Тараса Шевченка". Актор відмовився від театральних жестів-гри і музичного оформлення. Інтелектуально-емоційний вплив підсилює лаконічна сценографія, центром якої є виняткової краси антикварне крісло, перекинута малиновою крайкою. Воно символізує те саме крісло, в яке після Шевченка так ніхто і не зміг потрапити. І на сцені воно лишається незайманим... [16].

У часи нової хвилі еміграції українське художнє слово, зокрема жанр літературної композиції, має лише поодинокі приклади професійного виконання на літературній естраді. Так, Леоніда Митничук, у минулому викладачка Калузького училища культури, спромоглася створити в Чикаго (США) аматорський поетичний театр "Істина", який нещодавно взяв під своє крило Український національний музей у Чикаго. "Режисер зайняла своєю творчістю достойну нішу в різноманітній діяльності наших митців у Чикаго. Залучивши до участі людей, що цінують поетичне слово, розуміють надійність впливу на душу, Леоніда Митничук з усією пристрасністю віддається цій, дуже нелегкій праці в плані організації, збору читців, які зайняті працею для хліба насущного", – так висвітлює діяльність режисера та її театру газета діаспори "Час і події" [17].

Л. Митничук створила та виконала на різноманітних культурно-мистецьких імпрезах літературні композиції, а саме: "Свіча пам'яті" (до 80-х роковин Голодомору 1932–1933 рр.), "Ми ще будемо великі" (до Дня Незалежності), "Вічно найдорожче" (до свята української родини), "З Україною в серці" (до Дня Незалежності), "В травах життя" (за поезіями І. Малковича), "Дім за зорею" (до 100-річчя В. І. Антоновича), "Коляда під чужим небом", "Чорнобильська мадонна" (до 25-річчя Чорнобильської трагедії), "Осанна осені, осанна..." (за Л. Костенко), "Балада тернового імені" (присвячена Роксолані), "Політ нескореного духу" (до свята Героїв), "Верни до мене, пам'яте моя" (за поезіями В. Стуса), "Світ завжди благословляє" (за В. Симоненком) та ін.

З українськими текстами, поєднуючи їх в літературні композиції засобами театру, експериментує американська театральна режисерка з українським корінням Вірліана Ткач – засновниця мистецької групи "Яра" (Yara Arts Group) при Експериментальному театрі Ля МаМа (Нью-Йорк). Вона здійснила близько вісімнадцяти театральних постановок на фрагментах сучасної поезії, народних і

церковних пісень, міфів, легенд та історії. У різний час група співпрацювала з О. Забужко, Н. Білоцерківець, Т. Лучуком, М. Савкою, О. Лишегою. Естетика мистецької групи "Яра", як і театру Ля МаМа загалом, – модерна, нетрадиційна. Найчастіше "Яра" використовує поетичний матеріал і, за словами критика Дзвінки Матіяш, "перекладає поезію мовою музики, мовою світла, мовою образів, мовою пластики, мовою людського голосу". Тобто, це театр синтетичний. І вистави режисера-постановника Вірляни Ткач сприймаються як сама поезія. "Традиційного сюжету в цих виставах нема. Її вистави треба відчувати, а не просто дивитися чи слухати. А щоб відчути, уявити запропонований поетичний образ – тут вам одночасно і пластика, і музика, і пісня, і обов'язковий відеоряд. Замість традиційних декорацій – фотопроекції. Майже завжди – рухливий елемент сцени, що дає змогу миттєво змінювати місце дії або навіть стежити за потоком свідомості героїв" [18].

Проведений аналіз дає підстави констатувати, що жанр літературної композиції в другій половині ХХ ст. яскраво представлений професійними митцями, які покинули Україну в силу репресій, гонінь, але в еміграції були відданими своєму покликанню (Р. Василенко, Й. Гірняк, О. Добровольська, Л. Крушельницька). На сучасному етапі українська діаспора також має яскравих митців, що не полишають займатися мистецтвом художнього слова на театральних підмостках і літературній естраді. Позитивним є той факт, що українське слово в жанрі літературної композиції піддається експериментові в зоні театру (В. Ткач), а це цілком відповідає духові часу.

Література

1. Заболотна В. Поетичність як родова риса українського театру / В. Заболотна // Електр. ресурс. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nvkkarogo/2008_2-3/1_2.pdf
2. "Слово пламенем взялося..." Мистецтво живого українського слова: Збірник, присвячений пам'яті мистця-декляматора Юліана Ґеника-Березовського / Ред. Богдан Гошовський. – Торонто, 1972. – 224 с.
3. Бобошко Ю.М. Режисер Лесь Курбас / Ю.М. Бобошко. – К. : Мистецтво, 1987. – 197 с.
4. Українська література. Запитання і відповіді. Якими є стан, зміст, естетичні орієнтації літератури 90-х рр.? Чи можемо говорити про нову її якість? // Електр. ресурс. – Режим доступу: www.ukrlit.vn.ua/info/ask/e2ily.html.
5. Долинський Р. Від "Гайдамаків" Л. Курбаса до "Мойсея" Й. Гірняка / Роман Долинський // Свобода. – 25 січня, 1957 р.
6. Ревуцький В. Нескорені березильці Йосип Гірняк і Олімпія Добровольська / В. Ревуцький. – Нью-Йорк : Об'єднання українських письменників "Слово", 1985. – 201 с.
7. Фоменко М. Черговий мистецький осяг / М. Фоменко // "Нові дні". – березень, 1960. – С. 19–20.
8. До 90-ліття надзвичайної Лейді та 40-ліття її найважливішого зайняття. Аскольд Лозинський. Студієць СМС // Електр. ресурс. – Режим доступу: http://www.brama.com/news/press/2005/04/050420lozynskyj_krushelnysky.html.
9. Гайдабура В. Летючий корабель Лідії Крушельницької (Студія Мистецького Слова в Нью-Йорку) / Валерій Гайдабура. – К. : Факт, 2006. – 280 с.
10. Шумський С. До історії нашого театру в Лос-Анджелесі / С. Шумський // Наш театр. Книга діячів українського театального мистецтва 1915–1975 / [ред. О. Лисяк]. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто : Об'єднання митців української сцени (ОМУС), 1975. – Т. 1. – 847 с.

11. Ревуцький В. Кілька рефлексій на спогади Ростислава Василенка / В. Ревуцький // Василенко Р. Життя в гримі та без (шляхами діаспори) : мемуари, поезії, публіцистика. – К. : Рада, 1999. – 628 с.
12. Ростислав Василенко – мистець трьох континентів // Довідник "Тарас Шевченко і Крим"; упоряд. Григорій Рудницький // Кримська світлиця, 06.12.2002 // Електр. ресурс. – Режим доступу : <http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=printable&artID=284>
13. Василенко Р. Життя в гримі та без (шляхами діаспори): мемуари, поезії, публіцистика. – К. : Рада, 1999. – 628 с.
14. Шевченківський концерт у Монреалі, 10 березня 2003 р. // Електр. ресурс. – Режим доступу: http://www.zustrich.quebec-ukraine.com/news03_1.htm
15. Корсун Л. Бернадський І.: "Я не засуджую матерів-заробітчан, я їм співчуваю" / Лідія Корсун // "Час і події", 03.13.2008 // Електр. ресурс. – Режим доступу: <http://www.chasipodii.net/article/2749/>.
16. Корсун Л. Велич Шевченка в геніальній інтерпритації Івана Бернацького / Лідія Корсун // "Час і події", 04.02.2009 // Електр. ресурс. – Режим доступу: <http://www.chasipodii.net/article/4544/>
17. Угриня Г. Вечір поезії "Осанна осені...осанна!" / Галина Угриня // "Час і події", 11.03.2010 // Електр. ресурс. – Режим доступу: <http://www.chasipodii.net/article/7331/>
18. Корсун Л. Дует Олег Лишега – Вірляна Ткач: вистава "Raven-Ворон" мистецької групи "Яра" / Лідія Корсун // "Час і події", 04.27.2011// Електр. ресурс. – Режим доступу: <http://www.chasipodii.net/pv/8208/>

792.97 УДК

Бучма Ольга Євгенівна,
викладач Київської муніципальної академії
естрадного та циркового мистецтва,
завідуюча кафедри "Ляльки на естраді",
здобувач кафедри теорії, історії культури і музикознавства
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва

СУЧАСНА ПЛАНШЕТНА ЛЯЛЬКА ЯК ТРАНСФОРМАЦІЯ СТАРОВИННОЇ ЛЯЛЬКИ БУНРАКУ: ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОГО ОПАНУВАННЯ

У статті розкрито проблему опанування законів керування планшетною лялькою в контексті сучасних акторських технологій. Для визначення основ водіння сучасною планшетною лялькою розглядаються закони керування ляльками японського національного театру бунраку та його попередника – театру дзьорурі. Також висвітлюється проблема розробки тренінгових методик водіння планшетними ляльками у сучасних професійних навчальних закладах Європи та України зокрема.

Ключові слова: театр ляльок, лялькар, система ляльок, планшетна лялька, театр бунраку, театр дзьорурі.

Бучма Ольга Евгеньевна. Современная планшетная кукла как трансформация старинной куклы бунраку: к проблеме профессионально-творческого освоения.

В статье раскрыта проблема овладения законами ведения планшетной куклы в контексте современных актерских технологий. Для определения основ ведения планшетной куклы рассматриваются принципы ведения кукол японского национального